

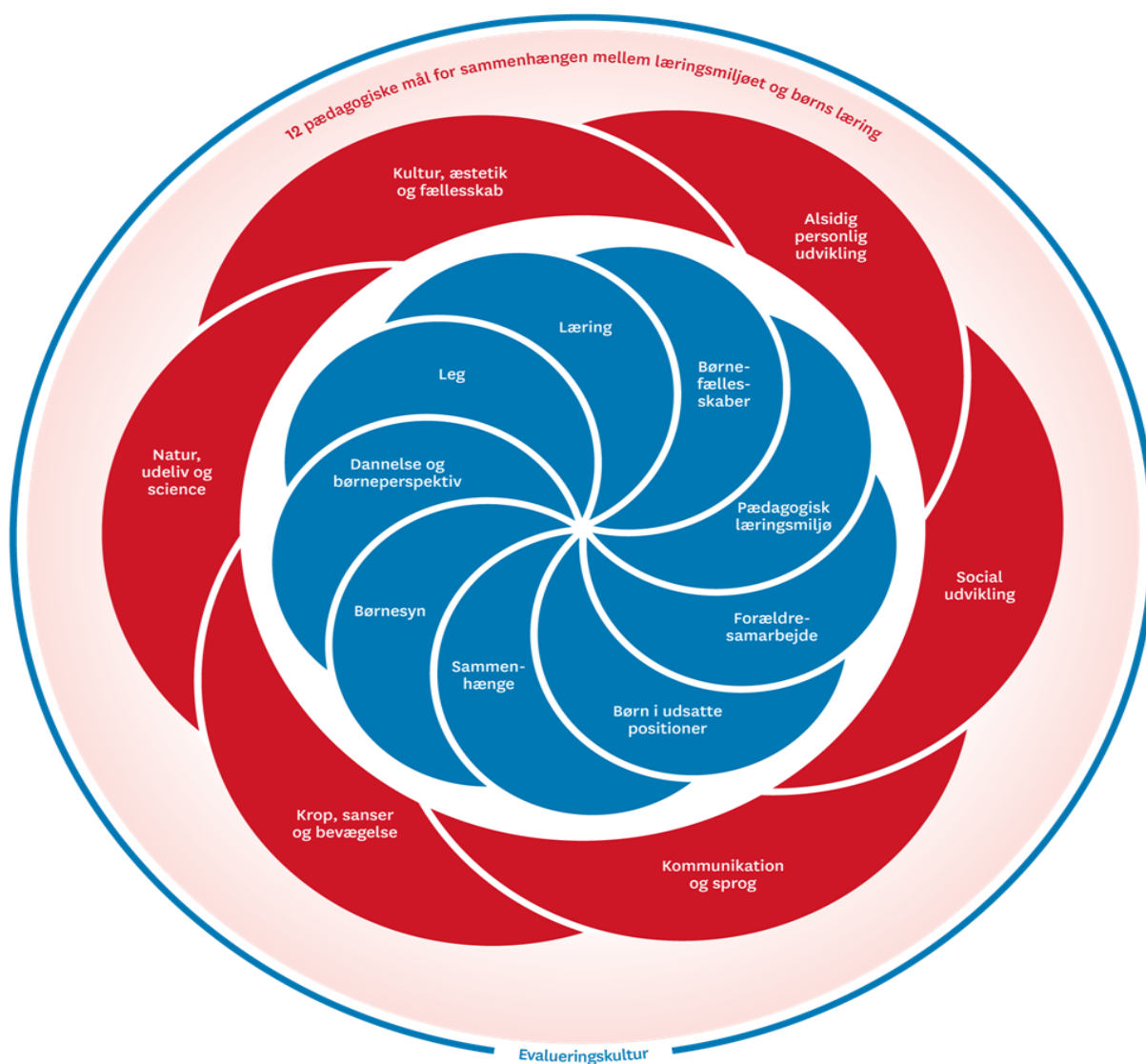
Pædagogisk læreplan for Jacob A Riis Børnehave 2020/22

Indhold

Rammen for udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan.....	3
Hvem er vi?.....	4
Historie.....	4
I dag:.....	5
Strukturel kvalitet.....	5
Proces kvalitet.....	5
Resultat kvalitet	6
Pædagogisk grundlag.....	6
Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber	7
Børnesyn	7
Børneperspektiv.....	7
Dannelse	8
Leg	8
Børnefællesskaber	9
Læring.....	9
Læringsmiljøer	9
Hverdagsrutiner.....	9
Planlagte aktiviteter	10
Legen.....	10
Samarbejde med forældre om børns læring.....	10
Børn i udsatte positioner	10
Sammenhæng til børnehaveklassen	10
Inddragelse af lokalsamfundet	11
Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	11
Det fysiske børnemiljø	11
Det psykiske børnemiljø.....	12
Det æstetiske børnemiljø	12
De seks læreplanstemaer	12
Alsidig personlig udvikling.	12
Social udvikling.....	12
Kommunikation og sprog	13
Kultur, æstetik og fællesskab	14
Krop, sanser og bevægelse	15
Natur, udeliv og science.....	16
Evaluerings	17

Rammen for udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan er udarbejdet med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring. Rammen for den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse.

Hvem er vi?

Historie

Jacob A Riis børnehaven er en selvejende børnehaven med plads til 66 børn.

Børnehaven er placeret i den indre del af Ribe by, er opkaldt efter Jacob August Riis, som blev født i Ribe den 3. maj 1849 og døde i USA i 1914.

Jacob A. Riis rejste som ung til USA, hvor han, bl.a. via sit arbejde som politireporter i de fattige kvarterer i New York, fik et indgående kendskab til de kummerlige forhold, som folk ofte levede under. Gennem artikler, bøger og ikke mindst fotos, var Jacob A. Riis' arbejde af afgørende betydning for, at børnearbejde blev forbudt i Staterne.

Jacob A. Riis' Børnehaven blev indviet den 3. maj 1951 på 102-årsdagen for hans fødsel. Hans søster deltog i indvielsen af børnehaven.

Initiativet til oprettelse af en børnehaven kom fra en kreds af Ribe-borgere, som på denne måde ønskede at hædre Jacob A. Riis for hans mangeårige arbejde for børns vilkår.

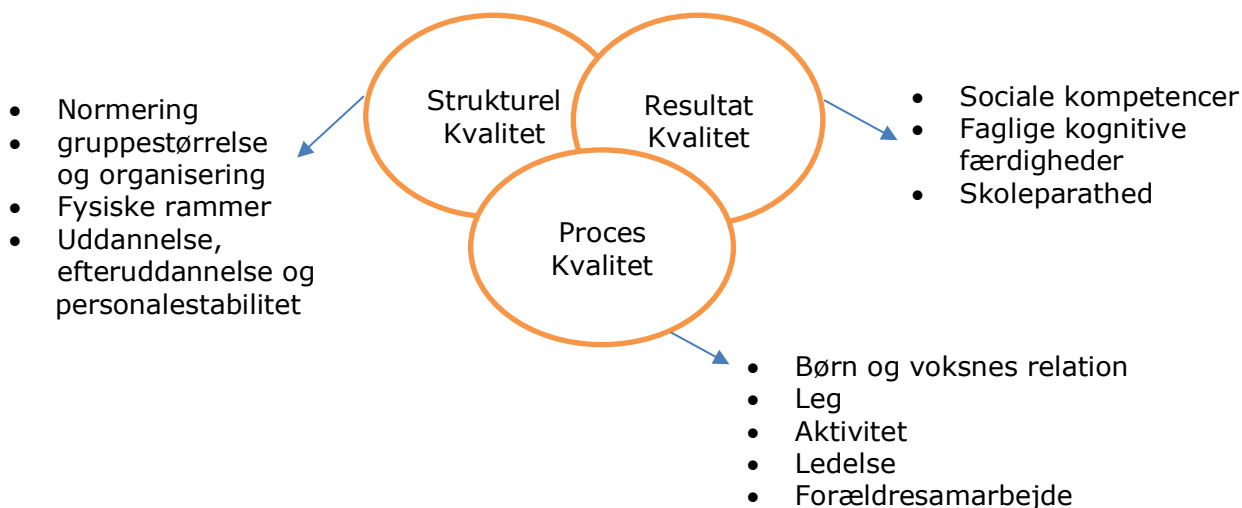
Jacob A. Riis fik sit store gennembrud i Amerika med bogen "How The Other Half Lives". Han var begyndt at fotografere, og i 1890 udkom bogen med chokerende billeder af New Yorks fattige og slumkvarterer. Han satte fokus på de forfærdelige og sundhedsfarlige forhold børn opvoksede i. Foredrag, visning af lysbilleder og hans arbejde, var med til at forbedre forholdene for de fattige.

Jacob A Riis ønskede at gøre en forskel for de børn og unge der var særlige udsatte.

I dag:

Jacob A Riis børnehave ønsker at gøre en forskel for alle børn, vi har dog et særligt øje for de udsatte børn.

Vi tager udgangspunkt i den nyeste forskning i forhold til de kvalitetselementer der fremmer børns udvikling, læring og trivsel. Forskningens kvalitetsfokus omfatter tre elementer:

I nedenstående sættes der fokus på enkelte elementer fra de tre kvalitetskriterier.

Strukturel kvalitet

Vi ved at normering og gruppestørrelse kan have væsentlig betydning for relationen mellem barn og voksen.

Normeringen kan have betydning for børns sociale og kognitive kompetencer.

Derfor tilstræber vi at have en normering, der hele tiden er afstemt med børnegrupperne størrelse og behov.

Ligesom gruppestørrelse spiller måden, gruppen organiseres på, også en væsentlig rolle for børnenes udbytte af en gruppe aktivitet. Gruppeorganiseringen har betydning for børns leg og læringspotentiale. Gruppeorganisering handler ikke kun om 1½ time hver formiddag. Det handler om, at vi voksne hele dagen har øje for at skabe børnegrupper, der fremmer det enkelte barns læringsbetingelser – og at vi har øje for, hvad de forskellige børnegrupper er optaget af.

Jacob A. Riis har et meget stabilt personale stab, der hele tiden arbejder på at gøre en forskel i hverdagen.

Proces kvalitet

Det enkelte barns relation til de voksne er nok den allervigtigste enkeltparameter for den kvalitet vi ønsker i børnehaven. Derfor arbejder vi ud fra følgende principper:

- Alle børn skal have en nær og tryk relation til mindst én voksen, som er til rådighed for dem
- Alle børn skal opleve fysisk omsorg fra os voksne
- Alle børn skal mødes af voksne der virker glad for at se dem når de kommer i børnehaven
- Ingen børn skal opleve at blive skældt i vores børnehave
- Alle børn skal have tilstrækkelig hjælp fra voksne i svære situationer
- Der skal være ekstra fokus på børn, der er i særlig risiko

For at opnå den gode relation mellem barn og voksne skal vi mødes om noget fælles (aktivitet, leg, rutiner) i et gensidigt samspil.

Resultat kvalitet

Strukturerede lærings aktiviteter kan fremme børns faglige kognitive færdigheder. De planlagte aktiviteter har en fagdidaktisk tilgang, hvor formålet er at fremme en eller flere af børnenes faglige kognitive færdigheder.

Vi ved at børns tidlige udvikling af faglige kognitive færdigheder, kan påvirke deres læring i skolen. Derfor arbejder vi i små læringsgrupper, hvor børnene er tilknyttet én medarbejder der ved, hvad gruppen kalder på, og ved hvordan den strukturerede aktivitet skal tilrettelægges.

Børnehavens organisering

Børnehaven er opdelt i tre stuer Blå, Gul og Rød stue. Blå og Gul stue har børn i alderen 3 og 4 år. Rød stue har børn i alderen 5 og 6 år.

Storgruppen/Rød stue

Hvert år sender vi børn afsted i førskolen den 1. april. Det betyder, at vi byder nye børn velkommen i børnehaven. Samtidig rykker de ældste børn fra Gul og Blå stue op i Storgruppen/Rød stue

Legen har stadig en stor betydning for den gruppe børn – selvom børnene er rykket op i Storgruppen - børnene vil få andre udfordringer og oplevelser end de mindre børn. De vil blive præsenteret for førskolemateriale, hvori der indgår forskellige opgaver.

Vi ruster børnene gennem sociale lege, hvor de lærer de sociale spilleregler, lærer at følge forskellige instrukser. Vi ser det ligeledes som en vigtig opgave, at børnene får øje for hinanden og lærer at aflæse egne og andres behov og følelser.

Pædagogisk grundlag

Den pædagogiske læreplan er udarbejdet med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag. Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.

De centrale elementer er:

- **Børnesyn.**
  - Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.**
  - Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.**
  - Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.**
  - Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.**
  - Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.**
  - Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.**
  - Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.**
  - Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.

- **Sammenhæng til børnehaveklassen.**
  - Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.

Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.

(EMU 2019)

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Børnesyn

I Jacob A Riis børnehave opfatter vi barnet som et aktivt individ med iboende kompetencer og som medskaber af sit eget liv og læring. Barnet har krav på at blive medregnet i fællesskabet, ligesom det har krav på at opleve tilknytning til nære voksne og børn.

- Barnet ses som unikt og værdifuldt, dvs. med medfødte evner og muligheder.
- Barnet afspejler sine erfaringer både med andre mennesker, men også med de vilkår og omgivelser, som det tilbydes.

Vi ved, at barndommen har en værdi i sig selv.

Børn har brug for:

- Venskaber og fællesskaber. Relationerne til og venskaberne med de andre børn er centralt for børnenes trivsel.
- Relationer til voksne. Børn har ret til tilgængelige og nærværende voksne.
- Anerkendelse for deres initiativer, ideer og kompetencer.
- Inkluderende læringsmiljøer, hvor alle børn har mulighed for at deltage.

Vi ved at legen er grundlaget for udvikling og læring.

I Jacob A Riis børnehave betyder det:

- at den måde vi forstår barnet på, og det sprog, vi bruger, har afgørende betydning for barnets udvikling og muligheder
- at vi tager ansvar for at finde ud af, hvad der i omgivelserne står i vejen for barnet, hvis barnet ikke lykkes ift. de krav og forventninger, som vi stiller
- at fællesskabet er rammen for barnets dannelse og udvikling
- at vi er bevidste om, at forældres holdninger og deltagelse i børns liv har betydning for børns fællesskaber

Børneperspektiv

"Hovedet på sømmet er, at børnene ofte er de sidste, vi spørger, når vi definerer, hvad der tæller. De inddrages måske, men de skal ofte passe ind i en logik, hvor deres stemme ikke nødvendigvis er medtænkt" (Tanggaard;2017)

Jacob A. Riis børnehave tillægger børnene en betydning, og det gør vi ikke kun ved at spørge dem. At tillægge børnene betydning handler om, at de bliver medskaber. Vi spørger ikke børnene bare for at spørge dem. Vi spørger dem og inddrage dem, hvis det bidrager til kvaliteten i det pædagogiske arbejde. Vi har en pragmatisk tilgang, der handler om, at der, hvor børnene kan være med til at udvikle praksis - en praksis der har betydning for dem selv - dér inddrage vi børnene.

Inddragelse af børneperspektiver kræver, at man er bevidst om at give børn tid og plads til at udtrykke sig. Der skal være tid til en reel dialog (5 punkts dialog), og børnene skal have tid til at tænke over deres svar. Dette kræver at man som voksen er stille, lyttende og undrende.

- Børneinddragelse handler om at organisere sig, så det bliver muligt at se børnene og forstå dem på deres egne præmisser. Hvilket vi gør i vores små læringsgrupper
- Respekter, at barnet har et fortroligt og privat rum
- Vær opmærksom på den ulige magtbalance mellem barn og voksen (definitionsrettet), og hvordan den voksnes handlinger (eller mangel på samme) påvirker barnet og børnefællesskabet.
- Børnene skal opleve, at vi voksne gør os umage med at forstå, hvad der på spil for dem, og bruge den viden til at tilpasse læringsmiljøet
- Vi er aktivt opøgende i forhold til at forstå børns oplevelser, derfor kan vi arbejde systematisk med at lære af disse, og bringe deres ideer i spil i hverdagen.

Dannelse

Det er vigtigt, at alle børn lærer, hvad det vil sige at vokse op i et demokrati og have ret til medbestemmelse. Børnene skal mærke, at de er individer med ret til at blive set og hørt. Men de skal også lære, at det er vigtigt at lytte til andre og gå på kompromis, når man er en del af et fællesskab.

I hverdagen kan medbestemmelse for eksempel komme til udtryk under samling, hvor børnene bliver trænet i at fortælle og lytte, i små afstemninger – fx om hvilket legetøj, der skal tages frem - og i form af hjælp fra personalet til at gøre sig gældende og forhandle i en fælles leg.

Begrebet dannelse er tæt forbundet til forestillinger om, hvad der gør et menneske til menneske. I den forstand er dannelse et filosofisk spørgsmål, som ikke kan defineres én gang for alle. Dannelse er en proces og ikke et færdigt produkt. Mødet med verden i vores børnehave er en meget vigtig del af børns dannelsesproces. Det er læringsrum, der skal give børn selvindsigt og duelighed til at mestre livet i en kompleks nutid og ind i en uforudsigelig fremtid.

Det dannende indhold skal være meningsfuldt, udfordre barnet og være afsæt for børnenes måder at begribe og handle. Vi inviterer barnet til at være aktivt deltagende, så barnet selv er med til at skabe sin læring i en lærende kontekst, som vi er ansvarlige for at skabe.

Leg

Gennem legen udvikler børn helt naturligt deres fantasi, virkelyst, sprog og sociale kompetencer. Gennem legen danner de deres forståelse af, hvem de selv er – alene og i fællesskabet.

Det er i legens magiske univers, hvor tid og sted glemmes og hvor legen rummer en kontinuerlig kvalitet, hvor legen kan vedblive at være en kilde til fordybelse og udvikling – og netop hertil spiller vi voksnes rolle en betydning, i forhold til at kunne spotte legens kvalitative kendetegn og medvirke til at opretholde og udvikle legen gennem den voksnes involvering, positionering og rolle.

Det er vigtigt at legen og dens kvaliteter italesættes for kontinuerligt at være i stand til at have friske, reflekterende og nysgerrige øjne på, hvad legen er for en størrelse, hvad den bibringer og hvordan vi aktivt kan sætte os selv i spil i legen (J. Christie 2005, L. S. Jørgensen 2019), så legen vedbliver at være det grundlæggende og fundamentale, som den er: et rum og et redskab for fantasi, kreativitet, udvikling og inkluderende fællesskaber for det enkelte barn og dets unikke og særegne behov.

- Legen skal være et individuelt rum for det enkelte barns behov og udvikling såvel som et fælles rum for børnefællesskaber, venskaber, sociale spilleregler, mv.
- Vi mener det er væsentligt, at vi som voksne, skaber rum til at legen kan udfolde sig så legen i sig selv kan skabe en bro til noget nærværende, fantasifuldt, kreativt og udbytterigt for det enkelte barn.

- Vi mener hertil også, at det er vigtigt for børnene at have et tilgængeligt udvalg af legetøj og -redskaber indenfor såvel som udenfor, så børnene på egen hånd kan etablere leg.
- Det er væsentligt, at vi, som voksne understøtter og styrker barnets evne til rekursivitet – evnen til i legen at veksle mellem virkelighed og fantasi og tilbage til virkelighed igen – i denne vekselvirkning mellem fænomener og tilstande er basal færdighed som bør indgå i barnets leg (P. Hviid 2016). Vi er i et dagtilbud nødt til at give børnene de fornødne færdigheder til at blive gode til at lege i hverdagens muligheder (L. S. Jørgensen 2019).
- Det er endvidere vigtigt at holde sig for øje, at legen betragtes, som barnets sprog, så det er altafgørende, at vi som voksne evner at tale barnets sprog – uanset hvilken kontekst legen indgår i, i løbet af børnehavens dagligdag.

Børnefællesskaber

Udvikling og identitetsdannelse sker i de inkluderende fællesskaber og i sammenspillet, hvor børnene spejler sig i hinanden. Vi faciliterer disse muligheder for børnene gennem etablering af læringsgrupperne. Børnene oplever udviklingsstøttende rammer der styrker venskab, fællesskab og samhørighed.

Læring

Vi ved, at barnets læring er en frivillig og uforudsigelig proces, der ikke kan afgrænses til særlige situationer, bestemte relationer eller tidspunkter. Grundlaget for læring er tilstede, når barnet er aktivt, deltagende og i samspil med voksne og andre børn. Læring finder derfor både sted i planlagte, voksenstrukturerede aktiviteter, hverdagens praktiske gøremål og rutiner samt i barnets leg og udforskning.

Læring for det enkelte barn kan derfor indkredses til følgende tre læringsrum:

- Hverdagsrutiner
- Planlagte aktiviteter
- Legen

Læringsmiljøer

Vi forholder os aktiv til og arbejder målrettet og systematisk med at fremme læringspotentialer og muligheder for læring for børnene hele dagen ved at inddrage dem i hverdagsgøremål.

Det skal være meningsfuldt for børnene at være med og blive inddraget i de daglige pædagogiske gøremål. Konkret kan der være tale om et særligt fokus på at udvikle børns sociale kompetencer fx ved måltider, hvor børnene hjælper hinanden med at sende maden, hælde vand op eller skiftes til at fortælle, hvad de har leget med. Ved at tænke læring som et integreret element i hele dagen – også i børns leg – ved vi, at børnenes læring kan understøttes og styrkes.

Det betyder noget for børnene, at de kan se sammenhængen og meningen med det, de gør og det der sker: "når jeg sætter tallerkener og bestik på bordet, er det fordi vi skal bruge det lige om lidt, når vi skal spise" eller "når jeg selv tager min flyverdragt på, kan jeg komme ud på legepladsen, hvor jeg skal klatre". Børnene oplever, at deres deltagelse i og bidrag til de pædagogiske rutiner, har en direkte konsekvens for det der sker, og det de skal om lidt, hvilket bidrager til at gøre det meningsfuldt.

Hverdagsrutiner

En meget stor del af hverdagen i børnehaven består af rutiner – f.eks. når børnene skal spise, rydde op, på toilet, tage tøj på m.m. Rutinerne er et vigtigt pædagogisk redskab til børnenes læring, fordi rutinerne er gentagende, konkrete og praktisk relaterede. Barnets læring fremkommer bl.a. igennem den rutinemæssige gentagelse, hvor medarbejderne har mulighed for at justere på læringskravene til de forskellige børn.

Barnet oplever rutinen som meningsfuld og gør sig erfaringer i løsningen af opgaven samtidig med, at de praktiske situationer åbner op for en masse læringsområder, som medarbejderne kan relatere til.

Planlagte aktiviteter

Børnehaven planlægger længerevarende pædagogiske forløb, som er tematiserede ud fra læreplanstemaerne. På baggrund af børnehavens læreplan og børnenes kompetencer udarbejder medarbejdere aktivitetsforløb for stuens børnegruppen og for den enkelte læringsgruppe. Læreplanen danner ramme for aktiviteterne, hvor børnegruppens interesser og udviklingsmuligheder former indholdet nærmere.

Legen

Små børn lærer gennem leg, og derfor må de planlagte aktiviteter tilrettelægges med afsæt i legens karakter. Det betyder, at aktiviteterne finder sted i en social interaktion mellem børn og voksne, hvor børnene får mulighed for at udforske, sanse og være kreative. Fysisk aktivitet styrker børnenes trivsel, udvikling og læring, og derfor bør dette element medtænkes i de planlagte aktiviteter.

Samarbejde med forældre om børns læring

Ikke kun børnene har brug for at blive set, hørt og mødt af en anerkendende tilgang i deres dagligdag. Det har forældrene også, når de afleverer deres børn hos os.

Vi tager udgangspunkt i de enkelte familiers behov og vejleder forældre om, hvordan de kan bidrage positivt til barnets læring og udvikling. Det kan fx være ved at:

- Læse højt for barnet
- Synge med barnet
- Inddrage barnet i aktiviteter i hjemmet som understøtter den læring, der er i fokus i børnehaven

Forældrene bliver løbende orienteret om hjemmelæringens elementer ved hvert tema.

Det første møde med børnehaven er et forbesøg, hvor kontaktpædagogen aftaler et indkøringsforløb. Efterfølgende kommer dagplejen på besøg sammen med barnet. Der tilbydes 2 forældresamtaler i barnets børnehavetid. Er der ønske/behov for flere samtaler, aftales det med kontaktpædagogen. Vi benytter Dialog værktøj, et online skema ved overgang fra dagplejen til børnehave og fra børnehave til skole..

Børn i udsatte positioner

Børn i udsatte positioner kan have meget forskellige udfordringer. Det kan være et fysisk handicap, sproglige udfordringer eller sociale udfordringer.

Derfor er det vigtigt, at vi i samarbejde med forældrene og tværfagligt personale får lavet en handleplan for barnet, der jævnligt evalueres. TVÆRS organiseringen¹ kommer os her til hjælp.

Det enkelte barn får ved børnehavestart tildelt en kontaktpædagog, som er ansvarlig for at der løbende bliver lavet iagttagelse af barnets udvikling, læring og trivsel. Dette ligger i Hjernen&Hjertet, hvor barnets dialogprofil, sprog vurdering, TOPI også er at finde.

Sammenhæng til børnehaveklassen

---

¹ Formålet med TVÆRS-strukturen er at sikre en lokal, tidlig og koordineret indsats i forhold til børn og unge på tværs af faggrupper i Børn & Kultur.

Samarbejdet mellem børnehaven og den kommunale skole tager udgangspunkt i Smart skolestart.²

I barnets sidste år i børnehaven tilrettelægges vi aktiviteter, der er målrettet barnets start på Førskole og skole.

Børnene bliver mødt af nye krav til deres færdigheder. Det kan være renlighed, selvhjulpethed i garderoben og lign. Vi arbejder med kreative processer som både stiller krav til børnenes fantasi, arbejdshukommelse, tålmodighed og også almindelige færdigheder som at holde på blyant og pensel.

Vores aktiviteter spænder vidt og indeholder bl.a.:

- Literacy (tegne-notat, bogproduktion, osv.)
- Drama, teater
- Kulturelle besøg, museum m.fl
- Besøg på skolerne og deltagelse i fælles overgangsforløb
- Idræt, natur og science
- Dannelsesfærdigheder- demokratiforståelse – og sociale færdigheder
- Traditioner både i gruppen og sammen med resten af huset
- Den ugentlige oplevelsestur integreres i aktivitet (f.eks. billedkunst, nærmiljø, forældre, historie, kulturer), og vi inddrager litteratur, film og måske oplægsholdere.

Vi afholder forældresamtaler med fokus på skoleparathed i november.

I samarbejde med forældrene videregiver vi relevante oplysninger om vores kendskab til barnets udvikling og læring til Førskolen og skolen

Inddragelse af lokalsamfundet

Børnehaven ligger i hjertet af Ribe, hvorfor det er nærliggende at inddrage Ribes kulturelementer i de pædagogiske aktiviteter. Vi benytter os af de tilbud Ribe byder på – museum, kirker, Kloster, Slotsbanken, bibliotek. Derudover tilbyder Ribe ofte arrangementer som vi har mulighed for at deltage i så som Dyrskue, Cirkus, Torvedage, musik mm. Hvert år bliver Storgruppen inviteret til Fastelavn på det lokale Plejecenter. Samme sted går Storgruppen Lucia optog.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Det fysiske børnemiljø.

Vi indretter lokalerne så de er indbydende. Ved løbende at forholde os til, hvilket legetøj der er tilgængeligt, samt hvilken stand det er i, hvordan er vores lysætning, er der et acceptabelt lydniveau og er der luftet ordentligt ud.

---

² Smart Skolestart indeholder en række minimumskrav om overgangen fra dagtilbud til skole. Ud over minimumskravene beskrives en række muligheder, der kan anvendes som inspiration af den enkelte institution eller skole. Smart Skolestart er godkendt i Børn & Familieudvalget den 14. august 2014.

Vi har valgt at male vores vægge hvide, og lade farver og former træde frem gennem møbler, legetøj, materialer samt løbende udstillinger med samtaleplakater, børnenes produktioner, plancher og fotos.

Vi klæder rummet på allerede fra morgenstunden ved at skabe legeøer med legetøj i legezoneerne, så det er tydeligt for børnene, hvad de kan lege med og hvor.

Det psykiske børnemiljø.

Vi voksne er opmærksomme på at tage ansvar for de stemninger børnene færdes i. Det gør vi ved at være nærværende og anerkendende. Og ved i samspillet med barnet at have en oprigtig interesse og kendskab til barnet, og som en del af samspillet med andre børn.

Det æstetiske børnemiljø

Det æstetiske element anvendes i stigende grad i sammenhæng med dannelse og læring. Børn er fantastiske æstetikere. Lige meget om de sidder på toilettet eller maler med farver, går tur i naturen eller er på museum, så er de i verden med sanserne forrest. De oplever verden gennem kroppen. Børnene oplever verden "rent" –. Børn møder naturligt verden gennem æstetiske indtryk, derfor indtænke vi det æstetiske læringsmiljø i børnehaven – ikke kun i børnehavens atelier, men overalt hvor børnene befinder sig. Vi definerer æstetikbegrebet i den brede betydning, hvor en æstetisk oplevelse kan ske overalt og i alt, hvor børn er sansende tilstede.

De seks læreplanstemaer

Alsidig personlig udvikling.

Mål:

Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Vi understøtter barnets personlige alsidige udvikling ved at sikre trygge og omsorgsfulde rammer, der giver barnet muligheder for at dyrke og afprøve sine erfaringer, og forskellige muligheder for at få nye erfaringer. Og ved at give barnet muligheder for deltagelse i forskellige typer fællesskaber, samspil, relationer til børn og voksne, aktiviteter og rutiner.

I de forskellige kontekster, kan barnet fordybe sig, udforske sig selv og sine omgivelser, øve sig, opdage nye måder at lege på, nye måder at være sammen på, og nye måder at ytre og udfolde sig på. Gennem den aktive deltagelse, med trygge nære voksenkontakter og relationer, hvor barnet høres, kendes og tages alvorligt, lærer barnet sig selv og andre at kende.

Barnet deltager i fællesskaberne, med de forudsætninger barnet har – at være iagttagende kan være første skridt i deltagelsen og anerkendes som sådan. Vi støtter barnets lyst til deltagelse ved at give plads til at sige til og fra, og ved at give meningsfulde deltagelsesmuligheder.

Vi støtter barnets oplevelse og udvikling af selvtillid og selvværd, ved at gøre det muligt for barnet at involvere sig i meningsfulde læringsprocesser, hvori barnet kan eksperimentere og øve sig, med de forudsætninger barnet har.

Vi giver barnet plads til at være optaget af noget og fordybe sig i det, og vi tager barnets spor i betragtning, når vi planlægger aktiviteter.

Social udvikling

Mål:

Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed. Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Med gode relationer, deltagelsesmuligheder, god tid og plads til leg og forskellige typer fællesskaber, lægger vi op til et socialt læringsmiljø, hvor barnet - som vi møder med anerkendelse, støtte, forståelse og engagement fra den voksne - lærer forskellige sociale koder og regler for samvær og samspil at kende.

Et læringsmiljø der giver barnet en fornemmelse af at høre til, og af at andre hører til. Og som understøtter barnets oplevelse af, at forskellighed kan være en styrke, og lærer barnet at se andre børns perspektiver.

I relationen har barnet mulighed for at opdage, mærke, og udvikle empatien, når det mødes af forstående, anerkendende, indlevende og støttende andre. Vi vægter derfor de tætte relationer højt, understøtter dem og giver dem plads. Barnet får tid og rum og støtte til at etablere og være i relationer. En legerelation, et venskab, en tæt relation til en bestemt voksen og flere andre typer relationer. Vi giver også barnet plads til at have en relation til noget bestemt legetøj, eller en særlig aktivitet. Vi støtter og hjælper barnet igennem, når relationer bliver udfordrende og svære.

Vi gør det muligt for barnet at deltage i samvær og samspil, ved at inddrage dem i forskellige typer fællesskaber i løbet af en dag. Fællesskaber og kontekster der er sammensat på forskellig vis, og som kræver noget forskelligt af barnet: store og små fællesskaber der opstår på børnenes egne initiativer, legegrupper, spisegrupper, opdelt grupper i rutiner i forbindelse med f.eks. håndvask og påklædning, planlagte aktiviteter og ture ud af huset. Vi støtter det enkelte barn i at involvere sig og gribe de deltagelsesmuligheder der er, og hjælper hvis det bliver svært.

Med de forskellige typer fællesskaber understøtter vi barnets udvikling af en begyndende demokratiforståelse. Barnet får forskellige erfaringer med måder at indgå i samvær og samspil på, i sammensætninger af børn med forskellige udgangspunkter, baggrunde og forudsætninger. Der er plads og støtte til at ytre sig og have sine behov, og hjælp til at lære at rumme andres ytringer og behov.

Med de forskellige former for samvær og kontekster giver vi også barnet muligheder for at få erfaringer med konflikthåndtering.

Vi er bevidste om at have en pædagogisk kattelerm: en mulighed for at barnet kan trække sig fra en aktivitet eller samvær, eller at vi voksne ændrer aktiviteten eller samværet undervejs, for at barnet kan deltage med egne forudsætninger og blive i fællesskabet. Eller at give barnet mulighed for at gå ud af aktiviteten, samværet eller gruppen uden at føle sig mislykket – en anerkendelse af at barnet har brug for at trække sig. Kattelermen kan også være en pause som vi voksne giver barnet, for så at hjælpe barnet tilbage igen.

Kommunikation og sprog

Mål.

Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale. Det centrale for børns sprogtiltagelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske

personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog? .

Vi voksne er sproglige rollemodeller for barnet. Det vil sige at vi er meget tydelig i vores kommunikation med barnet, både verbalt, med mimik og med fagter. Vi tilpasser vores sprog til barnets alder og udvikling. Det vil sige at barnet skal mødes med ord og sætninger, der er tilpasset barnets sproglige forudsætninger.

Alle barnets ytringer, verbale såvel som nonverbale, tages alvorligt. Vi møder barnet med en forforståelse af barnets gode intention og hjælper eventuelt barnet med at sætte ord på sine ytringer. Vi retter ikke på barnets sætninger og udtale, men bruger gentagelser af barnets ytringer til at støtte sætningsopbygning og udtale.

Vi samtaler med barnet, med særlig opmærksomhed på samtalens turtagninger. Samtalens indhold og længde er afhængig af barnets alder og zone for nærmeste udvikling.

I samtaler med barnet, er vi opmærksomme på at udvide barnets begrebs- og sprogforståelse. Med afsæt i et fælles tredje eller i barnets interesser udvider vi barnets ordforråd og begreber ved at bringe nye ord og begreber i spil i løbet af samtalen. F. ks. Er et barn interesseret i vejarbejde på gaden. Barnet peger og viser den voksne de store biler. Den voksne svarer barnet og udvider til at tale om gravkoen, der graver jord op i lastbilen.

Vi er opmærksomme på at stille spørgsmål. Vi forholder os undrende sammen med barnet og opfordrer børnene til at stille sig undrende overfor verden. Når et barn spørger om noget, svarer vi oprigtigt, kender vi ikke umiddelbart svaret, undersøger vi det sammen med barnet. Vi er opmærksomme på at benævne genstande, handlinger og tilstande til børnene. F.eks. "Kan du række mig køkkenrullen, så jeg kan tørre vandet op. Der er helt vådt på bordet efter at jeg spildte vand." Vi fortæller også altid barnet, hvad vi gør. Eks "Jeg skifter din ble og vasker din numse."

Når vi instruerer børnene, både gennem kollektive og individuelle beskeder, er vi meget opmærksomme på fagter og mimik, samt at bruge et sprog, der passer til aldersgruppen. I børnenes leg, hjælper vi med at sætte ord på ønsker, behov og forhandling i legen. Her bruger børnene aktivt deres sproglige og kommunikative kompetencer og får dem prøvet af i forhold til de andre børn. Ligesådan hjælper vi det enkelte barn med at komme til orde i konflikthåndtering således, at konflikstens omdrejningspunkt bliver afklaret og det enkelte barn føler sig hørt.

Historiefortælling og bøger bruger vi til at udvikle børnenes ordforråd. Vi anvender dialogisk læsning. Vi understøtter historiens handling med gestik, mimik og betoning, og historien foregår altid med et element af dialog, så nye ord og beskrivelser bliver understøttet med forklaringer.

Vi leger med sproget. Vi laver rim og remser, skaber "fjolleord", synger og danser.

Vi bruger symboler i vores kommunikation. Både i form af skriftsprog og i form af fotos. Vi skriver børnenes navn på deres produkter og opfordrer børnene til selv at skrive, når de viser interesse for det.

Kultur, æstetik og fællesskab

Mål:

Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet. Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.

Alle børn er unikke og har derfor brug for at blive mødt, set og hørt med forskellige krav og tilgange, for at de kan trives, udvikles og lære i fællesskabet.

Fællesskabet er præget af en kultur hvor børn og voksne er forpligtet til at tale ordentligt og respektfuldt til hinanden, hjælper hinanden når der er brug for det, er imødekommende

overfor nye i børnehaven, alle inviteres ind i et fællesskab og de gode handlinger og intentioner bekræftes.

Vi er rollemodeller for anvisende social adfærd. Vi positionerer os i forhold til børnegruppen ved at gå foran og vise, gå ved siden af og opmuntre og begejstres og gå bagved og give støtte, hjælp og guidning, hvor der er brug for det. Denne voksenstøtte giver børnene en tryk ramme, hvori de får plads til at øve sig, begå fejl og opleve sejre, dels som en del af gruppen, dels som et individ.

I fællesskabet vil barnet til tider opleve og lære, at de er alene eller en del af en mindre gruppe som en "synsning", ide eller oplevelse af en hændelse etc... Børn støttes i at have deres egen tilgang og oplevelse, af voksne der udviser respekt og nysgerrighed. Men ligesom de vil opleve, at netop deres input omsættes til handlinger, vil de også støde på, at de må lægge egne gode ideer ned, til fordel for en andens ide.

Æstetik er en udtryksform som sker i samspil og med afsæt i indtryk. Det kan bl.a. være en oplevelse, noget musik, en historie. Det er de voksnes opgave at sikre, at alle børn får en variation af indtryk og mulighed for at udtrykke sig på forskellig måde, både under og efter en oplevelse. Det kan f.eks. være at danse, når vi hører musik, eller at kravle op og hoppe ned, når vi kommer forbi en trappesten på turen.

Vi skaber således sammenhæng mellem de oplevelser børnene har, og de udtryksmuligheder børnene får - når de deltager i ture rundt om i byen, går på opdagelse i naturen, i de lege der leges, historier der fortælles, de motoriske forløb der finder sted osv. Børnene skal have, og får, muligheder for at udtrykke sig på forskellig vis, i forlængelse af de indtryk de forskellige oplevelser giver dem.

Vi voksne understøtter børnenes æstetiske erfaringer og læring ved at skabe trygge rammer, hvori barnet har mulighed for at udfordre sin kreativitet og fantasi. Det gør vi ved at være anerkendende, afstemme sig barnet, og respektere at barnet og børnegruppen har individuelle måder at udtrykke sin og deres begejstring og deltagelse på.

Børnehaven fejrer de fælles traditioner såsom jul, påske og fastelavn. Vi har fokus på børneperspektivet, legen og den gode stemning, samt de religiøse sammenhænge som traditionerne er opstået omkring.

Vi har ligeledes nogle lokale traditioner fx. Sommerfest, arbejdsdage, Bedsteforældredag, julefest. De har til formål at understøtte hele familiens tilknytning til Jacob A Riis Børnehave. Det gøres ved at alle familier medbringer mad og vi spiser sammen. Der leges og tales på tværs af familierne og børnene viser stor glæde ved at dele deres børnehaveliv med deres forældre/bedsteforældre og hinanden.

Æstetiske læreprocesser sker dels i kroppen, gennem de sansninger vi får, de følelser vi oplever og i de stemninger vi omgås. De voksne er derfor bevidste om at tage ansvar for de stemninger børnene færdes i, gennem nærvær, anerkendelse og ved at møde barnet med oprigtig interesse og kendskab til barnet som unikt og i samspil med andre børn. De æstetiske erfaringer barnet får, er med til at danne hvilke præferencer barnet har og hvilken læring barnet får om sig selv. En læring der gøres som en kropslig erfaring, en læring om hvem er jeg og hvem jeg er i samspil med andre. Denne læring/dannelse sker og ændrer sig hele livet, men kroppen husker også de tidlige erfaringer barnet gør sig.

Krop, sanser og bevægelse

Mål:

Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel. Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relations dannelse udgår fra kroppen.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Der planlægges og opstår spontane aktiviteter og lege, hvor børnene støttes i at udforske de muligheder deres krop har for bevægelse. For alle aktiviteter gælder, at børnene har mulighed for både at udfordre sig selv og hinanden, da aktiviteterne foregår i større eller mindre grupper.

- Aktivitet med temposkift. F.eks. hurtig dans og langsomme, stille bevægelser.
- Konkurrencer og tag-fat lege, hvor det handler om at være så hurtig som muligt.
- Forhindringsbaner, som udfordrer balance, koordination, smidighed og styrke.
- Bevægelsesaktiviteter med lege, hvor børnene skal rulle, finde hvile, dreje, hoppe, hinke, slå kolbøtter, kopiere og spejle hinanden, samarbejde mv. Vi voksne planlægger aktiviteter og sikrer at de fysiske rum giver mulighed for at børnene kan opleve en glæde ved at bevæge sig.

Vores udemiljø på legepladsen rummer mulighed for forskellige typer af bevægelse, som børnene støttes i at udforske. Vi har gynger. Vi har cykler i forskellige størrelser. Bolde og mål til kast og spark. Legeredskaber, der kræver gang på trappe eller stige, samt klatring og niveauskift.

Både ude og inde bruger vi spontane og planlagte aktiviteter til at udfordre kroppens sanser. Udover de ovennævnte bevægelsesaktiviteter, støtter eller igangsætter vi aktiviteter hvor barnets finmotorik bliver udfordret, eksempel ved at klippe med en saks og lime forskellige materialer sammen mv. Vi opfordrer børnene til at bruge deres øvrige sanser, både i leg og spontane aktiviteter, f.eks. at lytte til vinden, dufte til maden, mærke på sandet mv, men også i planlagte aktiviteter, hvor vi udfordrer lugte og smagssansen i madlavning.

Vi rummer såvel højspændt og vild leg, som stille og koncentreret leg. Børn udtrykker glæde og begejstring med hele kroppen, både gennem bevægelse og ytringer. På den måde begejstres vi sammen, vi smitter hinanden og det er vores opgave at understøtte begejstringen.

Ligesådan er det vores opgave at understøtte koncentrationen ved at undgå forstyrrelser af uvæsentlig art, når børnene er fordybet i leg.

Hvis vi oplever at der er behov for at regulere lydniveauet, går vi foran som rollemødder og giver børnene anvisninger som for eksempel "husk at bruge de små stemmer nu".

Natur, udeliv og science

Mål:

Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension. Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Alle børn uanset alder har et udeliv hele året, hvor bl.a. årets gang og vejret skaber afsæt for det børn og voksne mødes om, undersøger og leger ud fra. Der planlægges og opstår spontane aktiviteter/lege, hvor børnene støttes i at forbinde og udforske materialer og naturen. Eks: en gruppe børn har fundet nogle snegle, personaler finder naturbøger hvor der søges viden om føden, der bygges et fælles sneglebo.

Vores legepladser rummer muligheder for dels spontane dels planlagte aktiviteter i både høj og lav intensitet, såsom højt læsning på et tæppe og cykellege, hvor fart og "trafikregler" gør sig gældende. Der etableres løbende, og afstemt efter børnegrupperne, legezoner på legepladsen.

Vi voksne fordeler os på legepladsen, og er i interaktioner med børnegruppen omkring leg eller et fælles tredje, hvor både store og små har mulighed for at fordybe sig og være udforskende sammen.

Børnene opfordres til at være nysgerrige på deres omgivelser og hverdagsfænomener, vi voksne deler opmærksomhed med børnene, stiller undrende spørgsmål, søger viden sammen med børnene, laver hverdags- og planlagte eksperimenter, understøtter det børnene er optaget af med remedier, f.eks. forstørrelsesglas, I-pads og bøger

Vi arbejder bl.a. med matematisk opmærksomhed gennem leg, aktiviteter, i rutinerne og gennem sproglig opmærksomhed, hvor der tælles, former og antal benævnes, der konstrueres f.eks. magnetbaner, togbaner, i madlavning hvor der hældes op og vejes, og til samling hvor børnene tælles.

Evaluering

Systematisk refleksion og evaluering

Vi evaluerer løbende vores arbejde med det enkelte barn, børnegruppen og læringsmiljøet.

Barnets og børnegruppens forudsætninger ændre sig hele tiden, derfor evaluerer vi systematisk vores arbejde, og hvis der er brug for det, justerer vi læringsmiljøet, for at sikre at børnene har de optimale vilkår, for at udvikle deres potentialer og trivsel.

Vi anvender følgende evaluerings- og refleksionsredskaber:

Vi bruger evalueringsredskabet TOPI 1 gang om året, et materiale, som systematisk evaluerer og analyserer det enkelte barns trivsel, udvikling, læring og dannelse.

Vi laver en sprogvurdering af det enkelte barn i 3-årsalderen, som angiver en rettesnor for det enkelte barns udvikling.

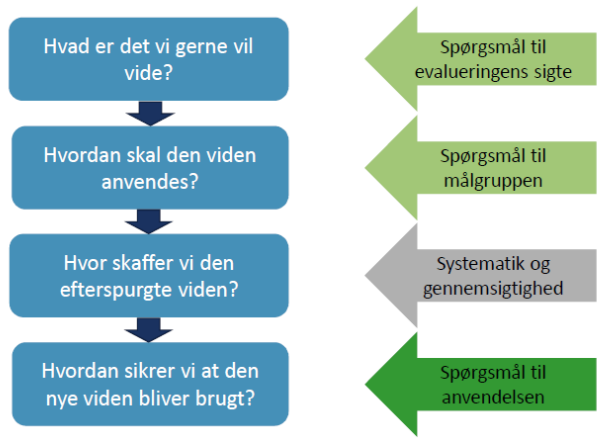
Vi afholder 2-4 personaledage om året, hvor vi fordyber os i særlige udvalgte udviklingsområder. Det er på disse dage evaluerer vi vores læreplan og sammenhængen mellem det pædagogiske grundlag og læringsmiljøet.

For at udfordre vores egne forforståelse, og som inspiration til at opnå bredde i vores refleksioner og dermed udfordre vores egne blinde pletter, bruger vi bl.a. teori, artikler, dialogkort, internoplæg.

Der afholdes pædagogiske møder, hvor der løbende debatteres pædagogiske opmærksomheder, evalueres på indsatser og etc..

Vi dokumenterer og udvikler vores pædagogisk praksis gennem forskellige typer af iagttagelser fx. Dialogvurdering, eksternt tilsyn, daglig udviklende sparring, praksisfortællinger, børneinterviews og fortællinger

Nedenstående er den model vi arbejder efter:
Evalueringsviden:

Kilde: Susanne Hermansen